

הרב שלמה לאבל
ירושלים

סוּס פְּרָעָה וּבְפָרְשָׁיו

סוס ורכב על הים

בשירת הים נאמר:

(א) אָז יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה' וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אֲשִׁירָה לַה' כִּי גָאָה

גָּאָה סוּס וּרְכָבוֹ רָמָה בְּיָם:

(ב) עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֱלֹהֵי וַאֲנֹהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאֶרְמָמְנָהוּ:

(ג) ה' אִישׁ מִלְחָמָה ה' שְׂמוֹ:

(ד) מִרְכַּבַּת פְּרָעָה וַחִילוֹ יְרָה בְּיָם וּמִבְּחַר שְׁלֹשָׁיו טָבְעוּ בְּיָם סוּף:

ולכאורה עיקר שירת הים היה על הצלת בני ישראל מהמצרים על ידי נס קריעת ים סוף. הישועה הגדולה שנקרע הים ועברו ישראל בתוכו בחרבה, ומאידך כשהמצרים נכנסו חזר הים לאיתנו והמצרים כולם טבעו, וראו ישראל את המצרים מתים, וכמו שנאמר:

(ל) וַיִּוָּשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מוֹת עַל שְׂפַת הַיָּם:

(לא) וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיֵּרְאוּ הָעַם אֶת ה' וַיֹּאמְרוּ בְּהוֹ

וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוּ:

אם כן השירה הייתה צריכה להיות על הצלת ישראל ומיתת המצרים, וכמו שאנו אומרים בברכת 'ואמונה כל זאת' בתפילת ערבית: 'המעביר בניו בין גזרי ים סוף ואת רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע, וראו בניו את גבורתו שבחו וכו', ובמקום זה מתחילה השירה בדבר מיתת הסוסים והרוכבים, שזו הייתה גאוות ה' - "סוס ורכבו רמה בים". ויש לתמוה, מדוע חשוב לציין אם הסוסים טבעו או ניצלו, ומה לנו אם נפלו המצרים לים יחד עם הסוס שרכבו עליו או בלעדיו.

וכן יש לתמוה בהמשך, שמדגיש את גבורת ה' שהוא איש מלחמה, "מִרְכַּבַּת פְּרָעָה וַחִילוֹ יְרָה בְּיָם", וכי הייתה המלחמה עם המרכבות או עם המצרים, ומה יש להזכיר המרכבות. ורק בהמשך מדבר על המצרים עצמם (ז) וּבָרַב גְּאוּנָה תִּהְרַס קִמְיָה תִּשְׁלַח חֲרֹנֶה יֶאֱכְלֵמוּ פֶקֶשׁ וְכַל הַהַמְשָׁךְ.

ובסוף השירה, שנכתב מעין סיכום ושיטה אחרונה, נאמר שוב:

(יט) כִּי בָא סוּס פְּרָעָה וּבְפָרְשָׁיו בְּיָם וַיִּשָּׁב ה' עֲלֵהֶם אֶת מִי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ

בִּיבְשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם.

גם בשירה המקוצרת של מרים והנשים נאמר רק "שירו לַה' כִּי גָאָה גָאָה סוּס וּרְכָבוֹ רָמָה בְּיָם", ומשמע שעניין הסוס ורוכבו היה עיקרה של השירה.

העיסוק המשמעותי בסוס ורכב פרעה מופיע גם בתיאור התורה למעלה:

(כג) וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֵאוּ אַחֲרֵיהֶם כָּל סוּס פְּרָעָה רָכְבוּ וּפְרָשָׁיו אֶל תּוֹךְ הַיָּם
(כד) וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיִּשְׁקֹף ה' אֶל מַחֲנֵה מִצְרַיִם בְּעֵמוּד אֵשׁ וְעָנָן וַיִּהְיֶה אֵת מַחֲנֵה מִצְרַיִם:
(כה) וַיִּסֶר אֶת אַפְּן מִרְכַּבְתּוֹ וַיִּנְהַגְהוּ בְּכַבֶּדֶת וַיֵּאמֶר מִצְרַיִם אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי ה' נִלְחָם
לָהֶם בְּמִצְרַיִם:

וברש"י: "כל סוס פרעה - וכי סוס אחד היה אלא מגיד שאין כולם חשובין לפני המקום אלא כסוס אחד. בעמוד אש וענן - עמוד ענן יורד ועושה אותו כטיט ועמוד אש מרתיחו, וטלפי סוסיהם משתמטות. ויסר את אפן מרכבתו - מכח האש נשרפו הגלגלים והמרכבות נגררות וכו'".

הרי שהייתה כאן מלחמה מיוחדת עם הסוסים והמרכבות, שנשרפו הטלפים וגלגלי המרכבות. וצריך להבין מה העניין במלחמה בסוסים, עד שנצרך להדגיש שאין כולם חשובין לפני המקום אלא כסוס אחד. ועוד, שבין כך נכנסו המצרים לים עם הסוסים והמרכבות, וטבעו כולם וצללו תהומה, ומה היה הצורך בנס המיוחד הזה.

והנה לפני זה נאמר:

(ט) וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיגוּ אוֹתָם חֲנִים עַל הַיָּם כָּל סוּס רָכַב פְּרָעָה וּפְרָשָׁיו וְחִילוּ עַל
פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בַּעַל צְפוֹ:
(י) וּפְרָעָה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעִים אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד
וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה':

והקשה האבן עזרא: "יש לתמוה, איך יירא מחנה גדול של שש מאות אלף איש מהרודפים אחריהם, ולמה לא ילחמו על נפשם ועל בניהם? התשובה, כי המצרים היו אדונים לישראל, וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה, ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו, והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה וכו'".

ועדיין צריך להבין ממה יראו כל כך בני ישראל, הרי חמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים¹. וכיוון שהכינו עצמם למלחמות והצטיידו בנשק למלחמה עם עמי ארץ כנען, למה לא יכלו להילחם עם המצרים.

ומה שנראה לבאר בזה בס"ד, דמצינו שהמצרים היו העם החזק ביותר באותה תקופה, ויש להבין מה היה מקור כוחו וסיבת עוצמתו.

הנה בספר בראשית אנו נפגשים עם בעלי חיים מבויתים שמשחר האנושות השכיל האדם להשתמש בהם לצרכיו. זמן קצר לאחר בריאת האדם מצינו בהבל שהיה רועה צאן, ובאברהם נאמר (בראשית פרק יב) וַיְהִי לוֹ צֹאן וּבָקָר וְחֲמֹרִים וְעֶבְדִים וְשִׁפְחֹת וְאִתְנַת וְגַמְלִים:

¹ שמות יג, יח.

כשהלך אברהם לעקידת יצחק הוא חבש את חמורו ולא נסע בעגלה, ואף לא רכב על סוס, אף שהוא בהמת הרכיבה העיקרית. וכמו שמצינו גבי בלעם בפסיקתא זוטרתא²: "ותאמר האתון אל בלעם. מלמד שאמרו שרי מואב לבלעם למה לא רכבת על סוס טוב כי רכבת על האתון הזה. אמר להם הסוס שלי בשדה הוא והאתון למשא והסוס לרכיבה. אמרה לו האתון הלא אנכי אתונך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה בין למשא בין לרכיבה אין לך זולתי. ושמא תאמר מזמן קרוב אני לך איני לך אלא מעודך עד היום הזה"³.

הרי שהיה בזיון לרכב על חמור, שהיה מיועד כפי הנראה רק לעניים ופשוטי עם. ויש לתמוה טובא שהרי האבות חיו בעשירות מופלגת כמלכים, וכדברי הרמב"ן⁴: "אבל היו האבות כלם כמלכים, ומלכי גוים באים לפניהם וכורתים עמהם ברית". והשאלה ששאלו את בלעם, למה לא רכבת על סוס טוב נשאלת גם על אברהם אבינו.

ושוב במסע אליעזר לחפש אשה ליצחק נאמר (בראשית פרק כד), "וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֶשְׂרָה גַמְלִים מִגַּמְלֵי אֲדָנָיו וַיִּלְךְ וְכָל טוֹב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ וַיָּקֶם וַיִּלְךְ אֶל אֶרֶם נְהָרִים אֶל עִיר נְחוּר": ואם לקח כל טוב אדוניו מדוע לא לקח סוס ועגלה, ובפרט שרכיבה אינה מתאימה לאשה משום צניעות, וכדאיתא במסכת פסחים⁵ "תניא דבי רבי ישמעאל לעולם יספר אדם בלשון נקיה שהרי בזב קראו מרכב ובאשה קראו מושב ... [רש"י: לפי שאין הגון להזכיר רכיבה ופיסוק רגלים באשה], ובאשה לא כתיב בה מרכב והכתיב ותקם רבקה ונערתיה ותרכבנה על הגמלים, התם משום ביעתותא דגמלים אורחא היא." ואם כן מדוע לא לקח בשבילה סוס ועגלה.

וביעקב אבינו נאמר (בראשית פרק ל) "וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד וַיְהִי לוֹ צֶאֱן רְבוּת וּשְׁפָחוֹת וְעֶבְדִים וְגַמְלִים וְחֻמְרִים": ובכל זה בולטת היעדרות הסוס. ושוב במתנת יעקב לעשו מצינו שנתן לו כמה מיני בעלי חיים מבויתים, אך לא סוסים.

והתשובה לכל זה היא בתכלית הפשטות - לאבות הקדושים לא היה סוס ולא עגלה, כי סוס לרכיבה - היינו ביות הסוס ואילופו לשימוש האדם ברכיבה ובמשא, טרם היה בימים ההם, וגם עגלה לא הייתה עוד, וכמו שיתבאר לפנינו.

הפעם הראשונה שאנו פוגשים סוס בתורה היא בימי יוסף במצרים: (בראשית פרק מז יז) "וַיָּבִיאוּ אֶת מִקְנֵיהֶם אֶל יוֹסֵף לָהֶם יוֹסֵף לָחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵה הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבְחֻמְרִים וַיִּנְהַלֵּם בְּלָחֶם בְּכָל מִקְנֵיהֶם בְּשָׁנָה הַהִוא": והמשמעות היא שהסוס היה נפוץ מאוד, עד שתפס מקום בראש בין בעלי החיים האחרים שנתן להם יוסף לחם תמורתם. וכן בהמשך במכת דבר נאמר (שמות פרק ט ג) "הִנֵּה יָד ה' הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשׂוּדָה בְּסוּסִים בְּחֻמְרִים בְּגַמְלִים בְּבָקָר וּבְצֹאן דָּבָר כְּבֹד מְאֹד": שוב זכה הסוס למקום הראשון.

² מדרש לקח טוב על במדבר, פרשת בלק [מתחיל בדף קכו עמוד א]

³ וכן הוא בעוד מדרשים ובגמ' ע"ז ד, ב בשינוי לשון.

⁴ פירושו לבראשית כה, לד.

⁵ ג, א.

מפשטות הכתובים משמע שמלבד במצרים לא היו סוסים בנמצא, ועל כל פנים באזור ארץ ישראל. אם כן יש אפילו להניח שהסוס הוא המצאה מצרית. הם בייתו את הסוס, לרכיבה ואז לכלי מלחמה. ובהמשך נפוץ שימושו על פני כל הארץ, ושימש את האנושות ככלי תחבורה עיקרי.

ומצינו גם לאחר מכן שמקור הסוסים בעולם היה מצרים, וכמו שנאמר בפרשת המלך (דברים פרק יז טז) "רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס". וברש"י שם כתב בתוך דבריו "...שהסוסים באים משם, כמה שנאמר בשלמה, ותעלה ותצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה (מלכים א' י כט)".

גם את העגלה ככלי תחבורה מצאנו לראשונה במצרים. אנו פוגשים אותה לראשונה בתורה בימי יוסף במצרים: (בראשית פרק מה יט) "וַאֲתָהּ צִוִּיתָהּ זֹאת עֲשׂוּ קָחוּ לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְכֶם וְלַנְּשִׁיכֶם וּנְשִׂאתֶם אֶת אֲבִיכֶם וּבָאתֶם:"

וכתב רשב"ם: "ואתה צויתה - עתה אני מצוה אותך לקחת עגלות ובהמות למשוך, כי לא היה אדם יכול להוציא מן המלכות עגלה כי אם על פי פרעה, ודוגמא זו בתלמוד אין פרה וחזירה יוצאה ממצרים אלא אם כן נטלה האם שלה".

היינו שעגלות היו רק במצרים. ויש מקום לומר שהמצרים היו אלו שהמציאו את הגלגל, ואת האפשרות לבנות רכב בצורת עגלה רתומה לבהמות. ובוזה הקדימו את שאר העולם בקידמה של כמה דורות. וכל כך שמרו על המונופול שלהם עד שאפילו יוסף שהיה שליט במצרים, וניהל למעשה את כל הממלכה, לא הייתה לו רשות להוציא עגלה ממצרים, רק המלך פרעה בעצמו יכול היה לצוות על זה.

והנה לא מצינו שיוסף שלח סוסים יחד עם העגלות להביא את בני ישראל למצרים. ולפי הדברים האלו יש לדייק מלשון הרשב"ם שמה שאמר פרעה 'עתה אני מצוה אותך לקחת עגלות ובהמות למשוך' - בהמות היינו חמורים וכדומה, אבל סוסים לא הרשה פרעה אף בנסיבות כל כך מיוחדות אלה. וגם עגלות לא הרשה פרעה רק לצורך הנשים והטף, ולהביאם מיד מצרימה בחזרה.

ובהמשך כשחזרו בני יעקב אל אביהם נאמר:

(כה) וַיֵּעָלוּ מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל יַעֲקֹב אָבִיהֶם:

(כו) וַיִּגְדּוּ לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי הוּא מַשְׁלַח בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְגַּע לְבֹו פִי לֹא הָאֲמִין לָהֶם:

(כז) וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו אֵת כָּל דְּבָרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיֵּרָא אֶת הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לְשִׂאת אֹתוֹ וַתַּחֲי רֹחַ יַעֲקֹב אָבִיהֶם:

וצריך להבין איך ידע יעקב על ידי העגלות בוודאות שעוד יוסף חי, וידועים דברי רש"י שכתב שם, 'סימן מסר להם במה היה עוסק כשפירש ממנו, בפרשת עגלה ערופה'.

אבל הרשב"ם מפרש כדרכו על דרך הפשט: "... וגם ראה את העגלות אשר שלח יוסף על פי פרעה, ותחי רוח יעקב, כי שמר את הדבר שסוף יוסף להיות מושל [והעגלות הללו] אינן יוצאות

ממצרים כי אם על פי מושל, כמו שפירשתי למעלה". ועל דרך זה כתב בדעת זקנים מבעלי התוספות שם.

וכבר נאמר במשלי (פרק כא לא) "סוס מוכן ליום מלחמה וְלֵה' הַתְּשׁוּעָה". ומבלי להיות בקי בתורת המלחמה בכלל ובתורת המלחמות של זמנים קדומים, עובדא היא שכלי המלחמה העקרי בעולם הקדום, עד מלחמת העולם הראשונה, היה הסוס. ובאותה תקופה רק למצרים היו סוסים, ופשוט שהם היו הממלכה החזקה בעולם העתיק, ואיש לא עמד בפניהם.

ובנוסף שיכללו המצרים את המצאת הגלגל והעגלה לצרכים צבאיים, לבנות מרכבות אימתניות נושאות גייסות, מעין הנגמ"ש של ימינו, וזה יחד עם הסוסים והפרשים היה גאוות ועוצמת הצבא המצרי.

וגם לאחר אותו זמן מצינו בפרשת המלחמה בתורה שהסוס והרכב היו עיקר המערך המלחמתי, וכמו שנאמר (דברים פרק כ): "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבֶךָ וְרֵאִיתָ סוּס וְרִכָּב עִם רַב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם".

ומעתה מובן שאף שבני ישראל יצאו חמושים בכלי זיין ממצרים, לא מצינו שהיו להם סוסים ומרכבות. וכמו שנאמר בשמות פרק יב: (לז) "וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסֵס סִכְתָּה כְּשֶׁשׁ מְאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי וכו' ... וְצֹאן וּבָקָר מְקֵנָה כְּבַד מְאֹד:" ופשטות משמעות הפסוקים שלא היה להם אלא בקר וצאן ולא סוסים. ובזה הייתה להם לכל היותר יכולת להילחם עם חרבות וקשתות נגד צבא דומה, וכמו שהתנהלו המלחמות עד עידן מצרים על ידי חרב איש ברעהו, אבל לא הייתה להם שום יכולת להילחם עם הצבא המצרי האדיר שיצא נגדם עם רכב ופרשים.

וכשפרעה רדף אחרי בני ישראל נאמר:

(ו) וַיִּצְטַר אֶת רִכְבּוֹ וְאֶת עַמּוֹ לָקַח עִמּוֹ:

(ז) וַיִּקַּח שֵׁשׁ מְאוֹת רִכָּב בַּחֹדֶר וְכָל רִכָּב מִצְרַיִם וְשָׁלְשָׁם עַל כָּלֹ:

(ט) וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיגוּ אוֹתָם חֲנִים עַל הַיָּם כָּל סוּס רִכָּב פְּרָעָה וּפְרָשָׁיו וְחִילוֹ עַל פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בַּעַל צַפּוֹ:

לכן יראו בני ישראל מאוד, כי לא היה להם שום סיכוי נגד המצרים.

וכאמור מרש"י, כל סוס פרעה - אין כולם חשובין לפני המקום אלא כסוס אחד. ועוד לפני הישועה הגדולה שבר ה' את גאון מצרים, שהסוסים, גאוות הצבא המצרי, הוצאו מיד מכלל פעולה כשנשמטו טלפיהם מכח עמוד האש. וכן המרכבות הוצאו מכלל פעולה כשהגלגל, גאוות המצרים ותפארתם, הוסר מהמרכבות, כמו שנאמר ויסר את אופן מרכבותיו, וכדברי רש"י 'מכח האש נשרפו הגלגלים והמרכבות נגררות'.

ואחר כך הייתה התבוסה הסופית של המצרים בעת אשר סוס ורוכבו רמה בים. וזה ביאור הפסוק, 'כִּי גָאָה גָאָה סוּס וְרִכְבּוֹ רָמָה בַיָּם', וכתרגומו, 'ארי אתגאי על גיותניא וגיאותא דיליה היא סוסיא ורכביה רמא בימא'.

שכמה שהמצרים היו גאים על צבאם של סוס ורוכבו, נתגאה וגבר עליהם ה' בעת קריעת ים סוף כשסוס ורכבו רמה בים, ובהמשך ה' איש מלחמה והתגבר גם על המרכבות כשמרכבת פרעה וחילו ירה בים.

ובזה מובן שבעת אשר ראו בניו את גבורתו שבחו והודו לשמו, שה' משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עד מרום, בהדגשה מיוחדת על השפלת ותבוסת הצבא המצרי האימתני של סוס ורוכבו ומרכבות פרעה.

ובזה יש לבאר גם מה שנאמר ביהושע (פרק יא):

(ד) וַיֵּצְאוּ הֵם וְכָל מַחְנֵיהֶם עִמָּם עִם רַב כַּחֲלוֹל אֲשֶׁר עַל שֵׁפֶת הַיָּם לְרֹב וְסוֹס וְרֹכֵב רַב מְאֹד:

(ה) וַיִּזְעְדוּ כָּל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּבְאוּ וַיִּחַנּוּ יַחְדָּו אֶל מִי מְרוֹם לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל:

(ו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֵל תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי מִן־חַר כְּעַת הַזֹּאת אֲנֹכִי נֹתֵן אֶת כָּל־סַלְלֵיהֶם לְפָנַי יִשְׂרָאֵל אֶת סוּסֵיהֶם תַּעֲקֹר וְאֶת מִרְכַּבְתֵּיהֶם תִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ:

וכתב ע"ז רד"ק: (בפסוק ט)

"את סוסייהם עקר – להודיע כי מה שאמר לו השם את סוסייהם תעקר דרך מצוה אמר לו, ויש לשאול מה טעם אמר לו מצוה זאת במלחמה זו מה שלא צוה לו במלחמה אחרת ויש לפרש כי במלחמות האחרות לא היו בהם סוס ורכב כי אם בלכידת העיירות היו המלחמות גם חמשת המלכים על גבעון באו ללכדה ולא היו צריכין לסוס ורכב אבל זו המלחמה היתה מערכה שערכו מלחמה עם רב להלחם עם ישראל והיו צריכים לסוסים ולרכב והיו עמהם לרוב כמה שכתוב וראית סוס ורכב עם רב ממך ולא תמצא שאמר כן במלחמות אחרות וצוה הקדוש ברוך הוא לאבד הסוסים והרכב שהיו הגוים נלחמים בהם ובטחו ברכבם כי רב ולא ידעו כי שקר הסוס לתשועה וישראל בלא רכב וסוס נצחום והפילום חללים כי לה' התשועה לפיכך לא רצה האל ית' שיבוזו ישראל להם הסוסים והמרכבות כדי שלא יבטחו בהם גם הם ויחשבו בלבם כי עם הסוסים יעשו המלחמות לפיכך צוה יהושע לעקר הסוסים ולשרוף המרכבות".

ובאמת בכל מלחמות יהושע לא מצינו סוס ורכב, רק במלחמה ההיא. ובהמשך מצינו סוס ורכב ברזל במלחמת סיסרא בספר שופטים. שבאותה העת החלו הסוס והרכב לחדור אט אט לשאר הארצות מחוץ למצרים, וכעבור זמן מצינו בספר מלכים שכבר נפוצו על פני כל הארץ.

וכאמור לבני ישראל באתה העת לא היו סוס ורכב, ולכן היה כאן ציווי מיוחד של אֵל תִּירָא מִפְּנֵיהֶם. וכאמור ברד"ק, "לא רצה האל ית' שיבוזו ישראל להם הסוסים והמרכבות, כדי שלא יבטחו בהם גם הם ויחשבו בלבם כי עם הסוסים יעשו המלחמות, לפיכך צוה יהושע לעקר הסוסים ולשרוף המרכבות".

אֵלֶּה בְּרֹכֵב וְאֵלֶּה בְּסוּסִים וְאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֵינוּ נִזְכִּיר:
הַמָּה כְּרָעוּ וְנִפְּלוּ וְאֲנַחְנוּ קָמְנוּ וְנִתְעוֹדְדוּ: (תהלים כ, ח-ט)